

Selectie onderwerpen Openbaarheidsdag 2023

Dit jaar vervallen de beperkingen op ca. 13.000 inventarisnummers. Deze stukken, gevormd vanaf 1947, bevatten vele nieuwe verhalen of nieuwe inzichten. Het Nationaal Archief heeft hieronder een selectie gemaakt op basis van actuele vraag en hedendaagse ontwikkelingen. Daarbij hebben we getracht op een objectieve wijze een zo breed mogelijk beeld van deze 13.000 inventarisnummers te geven. Wij nodigen u van harte uit om zelf op onderzoek te gaan in de onderstaande inventarisnummers en alle anderen die vanaf januari 2023 vrij zijn in te zien.

Notulen ministerraad 1997

Het is 25 jaar geleden, maar ook in 1997 zijn de woorden 'klimaatonderhandelingen', 'reductie broeikasgassen', en 'beperken fosfaat' met regelmaat te lezen in de ministerraadnotulen van dat jaar. In 1997 wordt de klimaatconferentie in Kyoto georganiseerd en is Nederland in de ban van de varkenspest. De bestrijding van de varkenspest wordt gelijktijdig besproken met de herstructurering van de varkenssector.

Internationaal zijn er ook veel zaken waarover de ministerraad zich buigt. Zo brengt het uitleveringsverzoek van Desi Bouterse niet alleen de al niet zo sterke diplomatieke relatie tussen Suriname en Nederland aan het wankelen. De ministerraad wil er alles doen om de relatie juist goed te houden. Maar ondertussen neemt de politieke onrust in Suriname toe door een coup poging en worden veel Surinaamse burgers geraakt door het gokspel de piramidespelen.

Dit gokspel zorgt niet alleen in Suriname voor bezorgdheid, maar ook in Albanië breken er opstanden uit als het financiële systeem als gevolg van de piramidespelen instort. De ministerraad vergadert uitvoerig over humanitaire hulpverlening die eventueel geboden zou moeten worden.

Ook de banden met Rusland worden met regelmaat besproken als de agendapunten 'Uitbreiding van de NAVO' en het 'EU-voorzitterschap' ter tafel komen. De NAVO wil andere landen toelaten treden, zoals Hongarije, Polen en Tsjechië. De relatie met Rusland staat daarmee op scherp.

Verder wordt de Wet op rekeningrijden eindelijk ingediend (om later weer ingetrokken te worden), vraagt de toekomst van Schiphol aandacht, wordt er onderhandeld over de invoering van de tweede fase in het voortgezet onderwijs en vreest men al voor de gevolgen van de millenniumbug. Daarnaast vragen de actuele ontwikkelingen ook de aandacht van de ministers. Zo wordt de Schilderwijk in Den Haag opgeschikt door een brand met dodelijke gevolgen en in Beverwijk is er een gewelddadige confrontatie tussen aanhangers van Ajax en Feijenoord, beiden nopen de ministerraad tot een reactie.

Naast de serie gewone notulen komen ook de series P-notulen en P-vergaderstukken uit 1997 vrij. De 'P' staat voor 'Persoonlijk ter hand gesteld'. Deze stukken werden uitsluitend aan de betrokken ministers en staatsecretarissen verstrekt, anderen mochten van deze stukken geen kennis nemen.

Suriname

De ministerraad worstelt met de problemen rondom het Nederlandse verzoek tot uitlevering door Brazilië van Desi Bouterse. De ministers willen de relatie tussen Suriname en Nederland goed houden. Ondertussen publiceren de kranten ook over Bouterse en informatie over de kwestie die naar buiten lekt. De ministers bespreken onder andere de invloed van deze publiciteit op de diplomatieke relatie tussen beide landen.

P-vergaderstukken

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8222	22 augustus	2b	Besprekingen tussen minister Van Mierlo en de Surinaamse president Wijdenbosch in Rio de Janeiro.

P-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
---------	-------	------------	-----------

8205	15 augustus	3d	Uitlevering en vervolging Bouterse.
8206	22 augustus	2b	Persaandacht Bouterse en de diplomatieke relatie tussen Suriname en Nederland.
8207	26/27 augustus	2b	Signaleringselement Bouterse, diplomatieke relatie met Brazilië, persaandacht en debat hierover in de Tweede Kamer.
8208	29 augustus	3b	Standpunt VVD-fractie in de Tweede Kamer over de mogelijkheid tot aanhouding Bouterse.
8209	21 november	3g	Informereren personen in Suriname die dossier voorkomen.

MR-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	24 januari	3j	Ontwikkelingen in Suriname door rol Bouterse.
7998	14 maart	3g	Weergave politieke situatie door rol Bouterse en risico piramidespelen.
7999	11 april	3f	Ontwikkelingsgelden.
8000	7 mei	7	Notitie over piramidespelen en wijziging van de Wet op de kansspelen (piramidespelen). Wat valt er onder de definitie van piramidespel en minister Dijkstal vraagt wat de gevolgen zijn van het instorten van een piramidespel in Suriname. Minister Sorgdrager stelt dat het recent ingestorte spel in Suriname een 'near-banking' betrof dat was opgezet door een broer van de Surinaamse Minister van Financiën. ... 'Dit systeem wordt bijvoorbeeld vaak gebruikt bij het witwassen van drugsgelden.'. 'Ook Surinamers die in de Bijlmer wonen, hebben aan dit spel deelgenomen. Als zij hun ingelegde geld niet terugkrijgen, moet voor onrust worden gevreesd.'
8005	31 oktober	3d	Poging tot destabilisatie van de staat Suriname.
8006	7 november	2f	Bespreking vermeende coupepoging.
8006	14 november	3c	Bouterse en campagne tegen Nederlandse staat.
8007	5 december	7d	Korte mededeling over Justitie-dossier i.v.m. publiciteit.

Asielbeleid

Het asielbeleid is ieder jaar een veel terugkerend onderwerp op de agenda van de ministerraad. In 1997 buigt de ministerraad zich over de grote instroom van vluchtelingen uit Irak en Afghanistan. De Vreemdelingenwet wordt aangepast met de beperking van de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan tegen een afwijzing van toegang tot Nederland.

De gezinshereniging is dan ook al een veelbesproken onderwerp. Een vliegtuig met asielzoekers uit Sri Lanka landt op Nederlands grondgebied, er is discussie over het uitzetten van een Turkse familie en de uitzetting van Iraanse asielzoekers die voor hen zeer ernstige gevolgen heeft. De coalitie voelt zich kwetsbaar op dit onderwerp: "De staatkundige moraliteit van de paarse coalitie is in de publiciteit zwaar aan de orde gesteld".

P-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8202	07 mei	19h	Terugzenden Iraanse asielzoekers – besluiten tot tijdelijke stopzetting van het terugzendbeleid.

MR-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	24 januari	5	Kwartaalrapportage stappenplan asielbeleid.
7997	21 februari	14d	Vliegtuig van Turkmenistan met asielzoekers uit Sri Lanka.

7998	21 maart	5	Gezinshereniging.
7999	11 april	3b	Gezinshereniging.
8000	24 mei	4	Notitie terugkeerbeleid.
8000	30 mei	6	Notitie terugkeerbeleid.
8001	13 juni	9	Toelating en terugkeerbeleid t.a.v. Iraanse asielzoekers.
8003	15 augustus	8a	Afwijzing van aanvraag tot verblijf van een Turkse familie.
8003	15 augustus	9c	Zorgen over hoge instroom asielzoekers.
8003	19/10 augustus	1a, punt 6	Financiële en beleidsmatige gevolgen van de asielproblematiek.
8004	5 september	8a	Wijziging Vreemdelingenwet i.v.m. invoering hoger beroep vreemdelingenzaken.
8004	12 september	24b	Publiciteit rond "witte-illegalenregeling".
8005	3 oktober	4	Financiële en beleidsmatige gevolgen van de asielproblematiek.
8005	10 oktober	15g	Instroom asielzoekers Irak en Afghanistan.
8005	17 oktober	17d	Instroom asielzoekers Irak en Afghanistan.
8005	24 oktober	6	Instroom asielzoekers Irak en Afghanistan.
8005	31 oktober	4a	Tweede halfjaarlijkse Rapportage Asielketen.
8005	31 oktober	4b	Monitoring teruggekeerde Iraanse asielzoekers.
8006	7 november	10c	Lot van twee teruggezonden Iraanse asielzoekers.
8006	7 november	11b	Lot van twee teruggezonden Iraanse asielzoekers en de kwetsbaarheid van de paarse coalitie.
8006	7 november	11b	Tweede halfjaarlijkse Rapportage Asielketen i.v.m. extra instroom asielzoekers Iran en Afghanistan.
8006	14 november	4	Problemen ongedocumenteerde asielzoekers.
8006	14 november	5	Terugkeerbeleid: reactie op moties Tweede Kamerdebat.
8006	21 november	3b	Verdrag van Lomé (terugnemen asielzoekers).
8007	5 december	7b	Conclusies van de coördinatiecommissie: vluchtelingen uit Irak opvangen in Turkije en terugnameclausule in verdrag met Mexico.
8007	19 december	3e	Notitie terugnameclausule EU-verdragen geagendeerd op 16 januari 1998

Klimaatconferentie in Kyoto

25 jaar geleden was de klimaatconferentie in de Japanse stad Kyoto. De aanloop en het verloop van de conferentie wordt in de ministerraad besproken. Verwante onderwerpen zoals milieu zijn ook onder dit onderwerp geclusterd, zoals de opmars van duurzame energie.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	10 januari	19b	Koudetoeslag
7996	24 januari	3d	CO2-reductie. Voorbereiding Milieuraad inzake protocol Klimaatverdrag Kyoto. Internationale afspraken over reductiepercentages.
7997	14 februari	12c	Actieprogramma 1997-2000. Duurzame energie in opmars over duurzaam bouwen.
7997	21 februari	11c	Perspectievennota toekomstige Nederlandse Luchtvaartinfrastructuur / grote luchtvaart.
7997	28 februari	3b	Reductie broeikasgassen.
7997	28 februari	16b	Duurzame energie in opmars.
7998	7 maart	2	Informeel milieuraad - klimaatconferentie in Kyoto.
8001	13 juni	3d	Conclusies van de coördinatiecommissie van 10 juni 1997. Bespreking over Klimaatverdrag in Kyoto over de

			juridische verplichtingen en haalbaarheid van reductie uitstoot CO2.
8005	10 oktober	2e	Nederlandse inzet klimaatonderhandelingen in Kyoto.
8005	17 oktober	3c	Conceptbrief aan de Tweede Kamer inzake Nederlandse inzet klimaatonderhandelingen in Kyoto.
8006	14 november	14f	Rapportage klimaatonderhandelingen Kyoto.
8006	21 november	3f	Mandaat klimaatonderhandelingen Kyoto.
8006	28 november	5	Mandaat klimaatonderhandelingen Kyoto.
8007	5 december	18d	Procedure uitbrengen NMP3 (Nationaal Milieubeleidsplan 3)–discussie over economische groei en milieudoelstellingen halen.
8007	19 december	28	Verslag Kyoto-conferentie.

Varkenspest / Herstructurering varkenssector (inkrimping varkensstapel)

In 1997 is er sprake van een uitbraak van de varkenspest in Nederland. Uiteindelijk zullen er circa 1775 bedrijven geruimd worden. Deze uitbraak en de voor de sector desastreuze gevolgen zijn een terugkerend agendapunt in de ministerraad. Daarnaast speelt ook nog de op handen zijnde wijzigingen in de Meststoffenwet en de herstructurering van de varkenssector. Deze moet leiden tot 25% vermindering van de uitstoot en inkrimping van de varkensstapel. Continu aandachtspunt is de samenwerking met en de perceptie van de sector zelf, de timing van de herstructurering wordt als ongelukkig bestempeld.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	24 januari	3h	BSE – gekkekoeienziekte.
7996	24 januari	31	Melkquotum Italië – Verhouding tot Nederlandse zuivelproductie.
7996	24 januari	17	Meststoffenwet.
7997	7 februari	13c	Varkenspest.
7997	14 februari	3l	Varkenspest.
7997	14 februari	11a	Meststoffenwet.
7997	21 februari	14c	Varkenspest.
7997	28 februari	18d	Varkenspest.
7998	21 maart	3g	Varkenspest.
7998	27 maart	23a	Varkenspest.
7999	11 april	20a	Varkenspest.
8000	16 mei	13	Varkenspest – SGP verzoekt een nationale biddag in verband met de crisis in de varkenssector, de eerste sinds 150 jaar. De ministerraad bespreekt hoe de afwijzing te formuleren gezien de scheiding tussen kerk en staat.
8000	30 mei	21b	Varkenspest - inseminatieverbod, financiële gevolgen van de varkenspest, het afhouden van claims en de herstructurering van de varkenssector. 20 juni wordt een notitie van Van Aartsen verwacht.
8001	6 juni	23a	Motie-Ter Veer i.v.m. varkenspest – noodvaccinatie varkens.
8001	27 juni	9a	Wijziging van de Meststoffenwet – reparatie van de wet is noodzakelijk.
8001	27 juni	13f	Varkenspest - de huidige stand van de uitbraak en voorlopig opmerkingen op de herstructurering van de varkenssector.
8002	10/11 juli	26	Varkenspest – Herstructurering varkenssector – ‘de berichtgeving in de pers van hedenochtend versterkt de noodzaak om een standpunt op hoofdlijnen vast te stellen.

			Het is duidelijk dat de intensieve varkenshouderij om verschillende redenen sanering behoeft.' Instellen verhandelbaarheid varkensrechten, uitstoot 25% verminderen, fysieke belasting milieu, dierenwelzijn.
8003	15 augustus	9f	Varkenspest – Herstructurering varkenssector.
8004	5 september	22b	Wijziging van het varkensbesluit – reductie uitstoot etc..
8005	31 oktober	3f	Varkenspest – Conceptrapport Europese veterinaire commissie inzake aanpak varkenspest.
8006	14 november	9	Regels stelsel varkensrechten en heffing.
8006	14 november	11	Reconstructie concentratiegebieden varkenshouderij.
8006	21 november	18a	Regels stelsel varkensrechten en heffing.
8007	5 december	6	Reconstructie concentratiegebieden varkenshouderij.
8007	12 december	19	Reconstructie concentratiegebieden varkenshouderij – brief vorige overleg wordt aanvaard.
8007	12 december	22b	Wetsvoorstel herstructurering varkenshouderij – discussie over reduceren aantal varkens om de hoeveelheid fosfaat te beperken.

Securitel-affaire

De ministerraad buigt zich over de problematiek van het Securitel-arrest. Met dit arrest van het Europese Hof van Justitie bepaalt de EU dat het niet melden van technische voorschriften, zoals ontwerpen of wijzigingen van wetten, ervoor zorgt dat deze niet toepasbaar zijn tegenover particulieren. Dit probleem mondt uit in een affaire omdat Nederland 368 van dit soort wijzigingen niet heeft gemeld. Hoe kan het probleem nationaal worden opgelost en welk spoor moet worden gevolgd bij de Europese Unie? Ondertussen belandt de Securitel-affaire ook in de media. Het netste jongetje van Europa bleek niet braver te zijn dan de overige lidstaten.

P vergaderstukken

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8219	16 mei	3c	Samenvatting en conclusies aan alle ministers omtrent Securitel-arrest zoals besproken in ministerraad.

P-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8203	16 mei	3c	Gevolgen van het Securitel-arrest. Impact van het arrest op nationale wet -en regelgeving.
8204	30 mei	3g	Bespreking van mogelijke oplossingen.

MR-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	17 januari	2c	Securitel-arrest als bespreekpunt in de conclusies van de coördinatiecommissie. Risico op schadeclaims en ontbreken van urgentie op ministeries.
8001	6 juni	3g	Gevolgen Securitel-arrest en de gevolgen van pers aandacht in de Elsevier en in Nova: 'Nu het onderwerp in de publiciteit is gekomen, is het van belang dat drie sporen worden gevolgd om de mogelijke negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken.'

8001	13 juni	7a	Plan van aanpak Securitel-arrest. Ministers Jorritsma en Wijers vinden het onbegrijpelijk dat een aantal ministeries nog steeds de ernst van het probleem niet onderkennen.
8001	20 juni	17a en 17b	Voorlopig overzicht van wet- en regelgeving in het kader van het Securitel-arrest en brief aan de Staten-Generaal over de aanpak.
8001	27 juni	13c	Rechtsgevolgen Securitel-arrest.
8002	10/11 juli	25a	Organisatorische aspecten van de Securitel-problematiek.
8003	19/20 augustus	2	Niet vermelden Securitel-arrest op de begroting.
8003	22 augustus	7	Voortgangsrapportage Securitel-arrest.
8004	26 september	14	Securitel-arrest en acties n.a.v. advies Kottman.
8005	3 oktober	12	Securitel-arrest en acties n.a.v. advies Kottman.
8005	10 oktober	15e	Korte mededeling Securitel-arrest omtrent wijzigingen in brief aan Tweede Kamer.

Uitbreiding NAVO en verhouding tot Rusland

In de ministerraadnotulen van 1997 staat het onderwerp 'uitbreiding NAVO' regelmatig op de agenda. Een groot deel van de besproken NAVO-onderwerpen worden in het licht van de verhouding tot Rusland geanalyseerd. VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein veroorzaakt namens zijn fractie spanningen in het kabinet als hij zich verzet tegen de toetreding van Centraal- en Oost-Europese landen tot de NAVO omwille van de stabiliteit in Europa. Tegelijkertijd wordt de Stichtingsakte tussen de NAVO en de Russische Federatie gesloten waarmee de stabiliteit en veiligheid op het Europese continent bevorderd moet worden. *NB: De verhouding van de NAVO en EU tot Rusland wordt ook regelmatig besproken bij het agendaonderwerp 'EU-voorzitterschap'. Sommige agendapunten uit deze index staan daarom dubbel in het overzicht.*

P-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8197	28 februari	17c	Rol VVD-fractie i.r.t. uiteenzetting band met Rusland.
8204	30 mei	3i	Nederlandse ambassadeur te Moskou en publiciteit daarover in de media.

MR-notulen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	17 januari	2f	Bespreking van mogelijk bezoek van president Jeltsin van de Russische Federatie.
7996	24 januari	3e	Stabiliteit Europa en uitbreiding NAVO in verhouding tot de Russische Federatie.
7996	24 januari	3k	Bespreking van mogelijk bezoek van president Jeltsin van de Russische Federatie.
7996	31 januari	3c	Uitbreiding NAVO en standpunt VS en Frankrijk.
7997	14 februari	3i	Korte mededeling bevestiging bezoek aan de president van de Russische Federatie.
7997	14 februari	3j	Bespreking vragen uit de Tweede Kamer over het kabinetsstandpunt omtrent uitbreiding NAVO.
7997	21 februari	3c	Stabiliteit Europa en uitbreiding NAVO in verhouding tot de Russische Federatie.
7998	7 maart	3e	Bezoek aan Moskou en de relatie Rusland-EU bij uitbreiding NAVO.
7998	14 maart	3f	Relatie Griekenland, Cyprus en Turkije. Voorstel organiseren jaarlijkse uitbreidingsconferentie voor potentiële lidstaten.
7998	21 maart	3e	Verwachting van het bezoek van president Jeltsin van de Russische Federatie.

7998	27 maart	3b	Verslag Amerikaans-Russische topontmoeting Helsinki 21 maart 1997.
8000	16 mei	3e	Stand van zaken onderhandelingen Stichtingsakte.
8000	24 mei	3k	Bespreking toetreding Roemenië en Slovenië.
8001	6 juni	3b	Uitkomsten van de ministeriële Noord-Atlantische Raad van 29-30 mei 1997 te Sintra. Financiële gevolgen van de toetreding van een aantal Midden- en Oost-Europese landen tot de NAVO
8001	13 juni	3b	Notitie inzake de militaire aspecten van uitbreiding van de NAVO.
8002	3 en 4 juli	3a	Besluitvorming NAVO-uitbreiding met 5 landen. Standpunten VS en Frankrijk.
8002	10/11 juli	3b	Verslag NAVO-conferentie te Madrid.
8002	10/11 juli	3c	Ontwikkelingen omtrent de Koenigscollectie in Rusland.
8005	3 oktober	3 ^e	Informeel NAVO-verleg met de ministers van Defensie te Maastricht 1-2 oktober.
8007	12 december	2b	Ondertekening van de toetredingsprotocollen Polen, Hongarije en Tsjechische Republiek tot de NAVO
8007	19 december	3d	Bespreking toetreding Turkije in 'Conclusies Europese Raad' van Luxemburg 12-13 december 1997.

Voorzitterschap EU

In 1997 bekleed Nederland het voorzitterschap van de Europese Unie. Hierdoor wordt een breed scala aan Europese en internationale onderwerpen in de ministerraad besproken.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	10 januari	3e	Verslag Intergouvernementele Conferentie. Conflict Turkije / Cyprus omtrent Russische raketten op het Griekse deel van het eiland.
7996	17 januari	2e	Spanning Midden-Oosten. Conflict Turkije / Cyprus omtrent Russische raketten op het Griekse deel van het eiland.
7996	24 januari	3f	Invulling rol EU-voorzitterschap. Ontwerperziening voorzitterschap (flexibiliteit en meerderheidsbesluitvorming).
7996	31 januari	3c	Uitbreiding NAVO en standpunt VS en Frankrijk.
7997	7 februari	3d	Verslagen van de Industrieraad, Transportraad en Raad Justitie en Buitenlandse Zaken.
7997	21 februari	3g	Verslag ontmoeting president Spaanse Premier Aznar.
7997	28 februari	3d	O.a. mensenrechten China en Rushdie-affaire Iran.
7998	7 maart	3c	Cyprus/Turkije en toetreding EU.
7998	7 maart	3e	Bezoek aan Moskou en de relatie Rusland-EU bij uitbreiding NAVO.
7998	14 maart	3f	Relatie Griekenland, Cyprus en Turkije. Voorstel organiseren jaarlijkse uitbreidingsconferentie voor potentiële landen.
7998	21 maart	3d	LGO-dossier (landen en gebiedsdelen overzee). Sluiting Renault-fabriek te Vilvoorde.
7998	27 maart	3c	Verslag bespreking addendum EU-verdrag. Mensenrechtenschendingen China. Spanningen Midden-Oosten omtrent bouw nederzetting Har Homa.
7999	4 april	4e	Verslag rondreis minister Van Mierlo t.b.v. Euro-Mediterrane conferentie te Malta. Spanningen Midden-Oosten en kwestie Turkije/Cyprus.
7999	11 april	3d	Ierse schets EU-voorzitterschap.
7999	18/19 april	3f	Verslag bezoek aan Gaza op 11 april.

7999	25 april	3f	Turkije en positie tot (toetreding) EU. Uitlatingen van minister van Mierlo in de pers.
8000	7 mei	3g	Korte mededeling protocol publieke omroep.
8000	16 mei	3f	Opstelling Spanje besluitvorming vijfdekaderprogramma.
8005	17 oktober	3f	Verslag bezoek Baltische Staten van minister Van Mierlo omtrent toetreding EU.

Rekeningrijden

Op 16 december 1997 wordt de Wet op Rekeningrijden bij de Eerste Kamer ingediend. Dit voorstel moet zorgen voor een verbeterde bereikbaarheid van economisch belangrijke centra in de Randstad door het invoeren van een prijsbeleid. In december 2000 wordt dit voorstel uiteindelijk weer ingetrokken. Maar het voorstel verdween echter niet; dit jaar presenteerde de regering plannen om per 2030 rekeningrijden in te voeren.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8002	3 en 4 juli	17	Rekeningrijden.
8002	10/11 juli	21	Rekeningrijden.
8006	28 november	15	Rekeningrijden.

Euthanasie

Het Steun en Consultatie bij Euthanasie in Nederland (SCEN) programma ging 25 jaar geleden van start met een pilot in Amsterdam. De Euthanasiewet kwam pas in 2002, maar de wens van artsen om steun bij levenseindezorg te krijgen én te bieden kon eind jaren negentig niet langer wachten.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	10 januari	6	Procedure voorbereiding kabinetsstandpunt inzage euthanasie.
7996	17 januari	10	Kabinetsstandpunt inzage euthanasie.

Albanese anarchie van 1997

In 1997 breken in Albanië rellen uit wanneer het financiële systeem implodeert door frauduleuze piramidespelen. De Albanese overheid was hierbij betrokken en boze burgers gingen de straat op nadat ze door deelname aan die spelen hun spaargeld verloren.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7998	14 maart	3h	Herstellen politieke orde en mogelijke wijzen van ingrijpen. Evacuatie van Nederlanders en buitenlanders.
7998	21 maart	3f	Verslag ambtelijke missie naar Albanië. Organiseren van humanitaire hulp.
7998	27 maart	3d	Bespreking onveilige situatie en (her)organiseren van humanitaire hulp.
7999	4 april	4b	Stroeve samenwerking hulporganisaties.
7999	18/19 april	3e	Fact-finding mission & advisory mission t.b.v. hervorming politie-apparaat.

Hervorming onderwijs

Voordat in 1998 de tweede fase in het voortgezet onderwijs van start kon, moest er in 1997 nog flink onderhandeld worden. Staatssecretaris Netelenbos maakt zich hard voor invoering in 1998. Maar de D66-fractie ziet de overgang van vakkenpakketten naar profielen in het voortgezet onderwijs liever pas in 1999 ingaan. En dan is er ook nog de vraag met betrekking tot financiering ten behoeve van de scholing van docenten.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7998	27 maart	16	Nota internationalisering van het onderwijs.
8000	16 mei	14b	Profielen voortgezet onderwijs (de tweede fase).
8000	23 mei	8a	Profielen voortgezet onderwijs (de tweede fase).

Nasleep brand Schilderswijk

25 jaar geleden werd de Schilderswijk opgeschrikt door een brand met dodelijke gevolgen. De brand blijkt aangestoken te zijn. De maatschappelijke onrust in eigen land en over de grens naar aanleiding daarvan wordt ook in de ministerraad besproken.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7999	4 april	4g	Diplomatieke betrekkingen Turkije (nasleep brand Schilderswijk) – Brand in de Haagse Schilderwijk (Frans Halsstraat) op 26 maart.

Voetbalgeweld

Op 23 maart 1997 vindt er een grote en gewelddadige confrontatie plaats tussen Ajax en Feijenoord aanhangers. Deze Slag bij Beverwijk kent uiteindelijk een dodelijk slachtoffer. De ministerraad voelt zich genoodzaakt te reageren.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7999	4-4-97	21	Voetbalgeweld, verwijzing naar notulen 27 maart 1997. Er wordt binnenkort een concept-brief door Dijkstal gedeeld. Onderwerp blijft aan tot vergadering 11-4-97
7999	11-4-1997	18	Beleidsbrief intensivering bestrijding voetbal-vandalisme en -geweld. Besproken: wanneer spreekt men van een criminele organisatie.

Buitenlandse betrekkingen

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7999	4 april	4d	Spanningen Midden-Oosten en politieke crisis tussen Israël/Palestina.
7999	18/19 april	3g	Handelsmissie naar China gaat niet door vanwege Nederlandse kritiek op mensenrechten in China.
7999	18/19 april	22a	Actuele situatie Zaïre, Iran: consequenties voor toelatingsbeleid.
8000	7 mei	3e	China – mensenrechten.
8000	7 mei	3f	Zaïre - Van Mierlo heeft gesproken met Secretaris-Generaal VN. Op dit moment ziet ook hij geen directe oplossingen voor de crisis. Rebellenleider Kabila lijkt voornemens Kinshasa in te nemen. 'Minister Voorhoeve maakt melding van een verkenningsmissie naar Oost-Zaïre die onder Defensie en Ontwikkelingssamenwerking heeft plaatsgevonden. De mogelijkheid van een bijdrage in de humanitaire hulp is negatief beoordeeld.' 'Naar verwachting ligt het slachtofferaantal onder de vluchtelingen hoger dan in de media is vermeld.'

8000	30 mei	3j	Bezoek Amerikaanse President, top VS-EU en herdenking Marshall-plan.
8001	6 juni	3h	Bosnië-Herzegovina.
8001	6 juni	3i	China – Verslag van minister Ritzens verblijf in China. Minister Dijkstal refereert aan de belangen van het bedrijfsleven bij goede betrekkingen met China. Van Mierlo meldt dat de ervaringen van Ritzen bemoedigend zijn.
8001	13 juni	3g	"China" – Aankondiging bezoek Minister OCW aan China.
8001	13 juni	3f	Turkije - Het belang om Griekenland en Turkije in gesprek te brengen over de Egeïsche zee. In Turkije is sprake van "een zware slag achter de schermen". Het is niet uitgesloten dat de regering valt. "Getracht moet worden om al wat als provocatie kan worden opgevat, te vermijden."
8001	13 juni	3g	China.
8001	20 juni	3b	China – Verslag reis Minister van OCW naar de Volksrepubliek China van 1-4 juni 1997.
8002	10/11 juli	3d	China.
8004	5 september	3e	Nederlandse deelname aan VN-operatie Angola – 10 militairen hebben zich schuldig gemaakt aan seksuele misdrijven, alcoholmisbruik tot smokkelen marihuana.
8005	3 oktober	3c	China.
8005	3 oktober	3d	Iran – Gijzeling op baggerbedrijf Smit-Tak
8005	17 oktober	3h	Bosnië.
8005	31 oktober	3e	China.
8006	14 november	3b	Irak.
8007	19 december	3f	Arrestatie Bosnisch-Kroatisch oorlogsmisdadigers door Nederlandse militaire eenheid.

Nasleep Tweede Wereldoorlog

Ook zoveel jaren na de Tweede Wereldoorlog keert dit verleden herhaaldelijk terug op de agenda van de ministerraad. In 1997 is er sprake van twee uitersten. De Duitse pensioenen die Nederlandse ex-Wehrmachtssoldaten en ex-leden van de Waffen-SS ontvangen, worden besproken, terwijl daarnaast meerdere agendapunten ingebracht worden over restitutie van roofoed en Joodse tegoeden.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7999	4 april	23a	Duitse pensioenen ex-Wehrmachtssoldaten en ex-leden Waffen-SS.
8004	5 september	3f	Goudpool (Tweede Wereldoorlog) – na de Tweede Wereldoorlog is een tripartiete commissie ingesteld die ten doel had het door nazi-Duitsland geroofde monetaire goud te verdelen over de landen van waaruit het goud was geroofd. De vraag die voorlicht is of Nederland mee doet aan een internationaal fonds of zelf de middelen wil aanwenden voor Nederlandse Joodse instellingen.
8006	28 november	26b	Tegoeden Tweede Wereldoorlog – Opstelling Nederland ten aanzien van Nazi-goud – refererend aan tegoeden voormalig Nederlands-Indië.
8007	12 december	23f	"Tweede Wereldoorlog" – Overzichtsnotitie stand van zaken Joodse bezittingen.
8007	19 december	12a	Beslispuntennota tegoeden Tweede Wereldoorlog.

Kinderopvang i.c.m. Emancipatie

In 1997 wordt de nota 'Kansen op combineren: arbeid, zorg en economische zelfstandigheid' gepubliceerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hierin zet het kabinet uiteen hoe de komende jaren gewerkt kan worden aan een evenwichtiger verdeling van arbeid en zorg tussen mannen en vrouwen.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8003	29 augustus	19	Kinderopvang / Emancipatie – "Arbeid en zorg: kansen op combineren" – onderzoek vergroting arbeidsparticipatie vrouwen – "Vrouwen hechten niet zo zeer aan het hebben van carrièreperspectief, maar aan het hebben van werk". – kinderopvang uitbreiden.
8004	19 september	4	Kinderopvang / Emancipatie – "Arbeid, zorg en economische zelfstandigheid: kansen op combineren (voorheen behandeld onder de werktitel 'Arbeid en zorg: kansen op combineren')" - Betreft de arbeidsparticipatie van vrouwen en de gemiddelde (volgens de raad hoge) leeftijd waarop vrouwen moeder worden. Borst: 'De vrije keuze voor voltijd moederschap krijgt onvoldoende waardering.'. De nota wordt te moraliserend bevonden; opheffen van beperkingen keuzevrijheid staat voorop.
8004	26 september	17	"Kinderopvang / Emancipatie" – Arbeid, zorg en economische zelfstandigheid – Fiscaal voorstel 21 ^e eeuw –

Schiphol

Werkzaamheden aan de Kaagbaan zorgen in februari 1997 voor extra geluidsoverlast. Verder wordt in de raad gesproken over toekomst van de Nederlandse luchtvaartinfrastructuur en Lelystad Airport.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7997	28 februari	9	Perspectievennota toekomstige Nederlandse Luchtvaartinfrastructuur / grote luchtvaart.
7999	4 april	14	Verkoop aandelen N.V. Luchthaven Schiphol – o.a. gesproken over economische zaken en milieu vervuiling en aantal passagiers.
8003	22 augustus	14a	Overschrijding van de geluidszone.
8004	19 september	15b	Geluidshinder.
8004	26 september	25a	Geluidshinder.
8006	21 november	3f	Ontwerp integrale beleidsvisie toekomst Nederlandse luchtvaart.
8006	28 november	5	Ontwerp integrale beleidsvisie toekomst Nederlandse luchtvaart.
8007	5 december	13	Regeringsstandpunt m.b.t. de herstructurering en stimulering van het Nederlandse luchtvaarcluster.
8007	12 december	17	Regeringsstandpunt m.b.t. de herstructurering en stimulering van het Nederlandse luchtvaarcluster.
8007	19 december	15	"Lelystad Airport" – Tussenrapportage Lelystad.

Drugs(-nota)

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
---------	-------	------------	-----------

7996	10 januari	18a	Eco-drug (verse en gedroogde paddenstoelen).
7996	24 januari	3b	Rapportage high level group – internationale samenwerking tegen drugshandel door de kustwacht.
7999	11 april	16	Maart-rapportage uitvoering Drugnota.
7999	18/19 april	3b	"Drugsbeleid" Rapport high level group inzake georganiseerde misdaad.
8002	3 en 4 juli	33	"Drugs" – Junirapportage uitvoering drugnota - geen coffeeshops binnen 1km scholen.
8004	5 september	15	"Drugs" – Voortgangsrapportage drugsbeleid – Zwitsers experiment over heroïne verstrekking onder controle tegen overlast.
8004	12 september	5	"Drugs" – Voortgangsrapportage drugsbeleid.
8005	31 oktober	6	Nota onderzoek naar heroïne op medisch voorschrift.

Wijziging van de Wet op kansspelen (o.a. piramidespelen)

Er wordt, naar aanleiding van de situaties in Albanië en Suriname, snel gewerkt aan een wetswijziging die een einde moet maken aan piramidespelen.

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8000	7 mei	7	Notitie over piramidespelen en wijziging van de Wet op de kansspelen (piramidespelen). Wat valt er onder de definitie van piramidespel en minister Dijkstal vraagt wat de gevolgen zijn van het instorten van een piramidespel in Suriname. Minister Sorgdrager stelt dat het recent ingestorte spel in Suriname een 'near-banking' betrof dat was opgezet door een broer van de Surinaamse minister van Financiën. 'Dit systeem wordt bijvoorbeeld vaak gebruikt bij het witwassen van drugsgelden.' 'Ook Surinamers die in de Bijlmer wonen, hebben aan dit spel deelgenomen. Als zij hun ingelegde geld niet terugkrijgen, moet voor onrust worden gevreesd.'
8001	6 juni	8	Wijziging van de wet op kansspelen (piramidespelen).
8007	12 december	4	Verjaardagsloterij / vergunning paardentotalisator (Hippo-Toto) – discussie over het wel/niet verlenen van een vergunning i.r.t. verminderen van kansspelen.
8007	19 december	29	Verjaardagsloterij / vergunning paardentotalisator (Hippo-Toto).

Extremisme in de politiek

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7996	17 januari	13c	Bestrijding extremisme - tegen politici.

Koninklijk Huis

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
---------	-------	------------	-----------

8004	5 september	22h	Verjaardag Z.K.H. prins Claus – ‘De minister-president deelt mee dat Z.K.H. prins Claus heeft laten weten dat gezien het samenvallen van zijn verjaardag en de begrafenis van de prinses van Wales, Diana, hij er de voorkeur aan geeft dat er dit jaar niet voor zijn verjaardag wordt gevlagd.’.
8006	28 november	26 ^e	Verloving prins Maurits – korte aankondiging.

Staatskundige vernieuwing

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
7999	4 april	19	Brief inzake vier voorstellen tot staatskundige vernieuwing (uitvoering motie-De Graaf/Rehwinkel): a. constitutionele toetsing b. procedure grondwetsherziening c. Eerste Kamer d. staatssecretaris.
7999	18/19 april	22a	Brief inzake staatskundige vernieuwing (uitvoering motie-De Graaf/Rehwinkel): a. constitutionele toetsing en d. positie staatssecretaris.

Overig

Inv.nr.	Datum	Agendapunt	Onderwerp
8000	30 mei	12	AOW - Memorandum inzake uit besluitvorming kaderbrief 1998 voorvloeiende afspraken – verschil van mening tussen Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Financiën bestaat.
8000	30 mei	18	Wijziging van de Drank- en horecawet – (zie ook notulen 21 maart 1997, punt 12b.) Verhoging van de consumentenleeftijdsgrens tot 18 jaar, is die te handhaven of is het symboolwetgeving? Mogen snackbars alcohol verkopen en hoe zit het de alcoholverkoop bij benzinestations. Minister Zalm vindt benzinestations, vanwege hun lokale functie, wenselijk als verkooppunten van alcohol. Minister Borst is het hier niet mee eens vanwege de combinatie alcohol en verkeer.
8001	6 juni	16	Kabinetstandpunt advies ‘Asbestslachtoffers’.
8002	10/11 juli	17	“De Euro” – Eerste rapport van de interdepartementale werkgroep EURO (IWE).
8003	26-28 augustus	1a, 1c	“De Euro” – Notitie invoeringskosten van de euro voor het Rijk.
8001	20 juni	24a	Aanpak van het millennium vraagstuk – Men is bang dat organisaties binnen en buiten de overheid niet voorbereid genoeg zijn voor het Y2K-bug. “Het is gebleken dat bijvoorbeeld de Koninklijke Marine en KPN niet kunnen garanderen dat de normale bedrijfsvoering na 31 december 1999 ongestoord zal kunnen voortgaan. Het is niet uitgesloten dat een aantal elektriciteitscentrales na de eeuwwisseling geen stroom meer zal leveren.”.
8001	20 juni	27b	OV-jaarkaart. Zie notulen 23 mei 1997. De cohortgewijze invoering van de uit-/thuiskaart.

8005	24 oktober	14b	Ontsnapping Kröger uit van Mesdagkliniek.
8006	21 november	3c	"Tabaksbeleid" – EU-richtlijn voorstel inzake tabaksreclame beperking..
8007	5 december	7c	"Tabaksbeleid" – Europese richtlijnen inzake tabaksreclame – Stemming over verbod op tabaksreclame – indruk lobby?
8007	19 december	19	Betuwe-route en HSL-zuid.

Misstanden in de bewaringskampen

Na de Tweede Wereldoorlog werden meer dan 100.000 'foute' Nederlanders opgesloten in bewaringskampen. In 1948 kreeg mr. A.M. van Tuyll van Serooskerken opdracht tot het uitvoeren van een Justitieel Regeringsonderzoek naar de toestanden in interneringskampen voor 'collaborateurs'. Er werden talloze processen-verbaal met getuigenverklaringen afgenomen waaruit de erbarmelijke omstandigheden in gevangenschap naar voren kwamen. Onder de gevangenen bevonden zich ook veel vrouwen. In kader van dit onderzoek zijn vele getuigenverslagen van geïnterneerde vrouwen verzameld, die een aangrijpend beeld geven van fysieke en psychische mishandeling. De beperkingen aan de openbaarheid van het volledige archief Van Tuyll van Serooskerken vervallen per 1 januari 2023.

Naast de afgenomen processen-verbaal schreven personen ook zelf brieven over hun eigen ervaringen of die van familieleden. Ook deze documenten zijn voor een deel in het archief Van Tuyll van Serooskerken terechtgekomen. Een opmerkelijk object in dit archief zijn enkele voetboeien, waarmee gedetineerden soms dagenlang aan elkaar werden vastgeketend. Tijdens het afnemen van de getuigenverhoren en het opstellen van de processen-verbaal zijn enkele voetboeien bij de commissie terechtgekomen als bewijsmateriaal. Meer informatie over de voetboeien is te vinden in de bijlage: *Informatieblad De voetboeien in het archief Van Tuyll van Serooskerken*.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archief ministerie van Justitie: Stukken van Van Tuyll van Serooskerken: Verzameling misstanden bewaringskampen (2.09.10)	11	Processen-verbaal van gedetineerden in interneringskampen m.n. Vosseveld in Winterswijk en 'De Vergulde Hand' in Vlaardingen
Archief ministerie van Justitie: Stukken van Van Tuyll van Serooskerken: Verzameling misstanden bewaringskampen (2.09.10)	16	Voetboeien en kettingen
Archief ministerie van Justitie: Stukken van Van Tuyll van Serooskerken: Verzameling misstanden bewaringskampen (2.09.10)	12-14	Getuigenverklaringen over toestanden in de kampen, met name uit vrouwenkampen

Nederlandse Antillen

Meer dan tien jaar na het ingaan van de nieuwe staatkundige verhoudingen met de eilanden van Caribisch Nederland binnen het Koninkrijk zorgt de onderlinge relatie nog altijd voor veel onbegrip en irritaties over en weer. De nu zonder openbaarheidsbeperkingen raadpleegbare stukken uit het archief van het Kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse Zaken werpen licht op de koloniale relatie van de toenmalige Nederlandse Antillen met Nederland van 50 jaar geleden.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
---------	---------	--------------

Kabinet van de Vice-Minister President en kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse zaken (2.10.14)	509	Rapport betreffende de financiële toestand van het eilandgebied Curaçao gedurende de in de meerjarenplannen verstrekte hulp, met aantekeningen, 1972.
Kabinet van de Vice-Minister President en kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse zaken (2.10.14)	572	Sint Maarten en Sint Eustatius, 1970-1972 met o.a. stukken over het chronische woningtekort, bouwplannen voor orkaanbestendige woningen en architect-tekeningen van St Maarten (Cul de Sac) en St Eustatius (Golden Rock), wegenkaarten en kaarten met waterleidingen.
Kabinet van de Vice-Minister President en kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse zaken (2.10.14)	992	Algemene staking op Aruba en Curaçao (1969-1972) met o.a. correspondentie over Trinta di Mei opstanden 1969, Kamervragen, telegrammen en ANP berichten over geweld. Een speech van premier Kroon en een rapport over de opstanden.

De ambassadeur in Moskou

Dit jaar worden er weer meer dossiers openbaar rondom het onderzoek naar de gedragingen van baron Casper van Breugel Douglas, de Nederlandse ambassadeur in Moskou in de laatste jaren van de Tweede Wereldoorlog en daarna. Hij heeft in bijna vier jaar tijd (1943-1946) flink wat stof doen opwaaien op de Nederlandse ambassade in Moskou. Er was sprake van verstoorde werkrelaties en een financieel wanbeleid. De baron, bekend om de 'roebelaffaire' waarbij via 'koekjes uit Teheran' op de zwarte markt geld gewisseld werd, leefde in onmin met zijn ambasadestaf. Beschuldigingen van de ambassadeur en het personeel vonden over en weer plaats. Medewerkers hebben verklaringen afgelegd over fysiek geweld door de ambassadeur en intieme vriendschappen. De baron sprak van 'Moskouslijtage': onbeschoftheid en openbare dronkenschap van de staf. De waarnemend ambassadeur schrijft in 1947 "behalve al de rare dingen, die aan deze ambassade zijn geschied op financieel en ander gebied, zijn wij nu jarenlang, behalve bevuild, zoo gepest en getreiterd geworden, dat het bloed je gewoonweg onder de nagels uitkwam. Wij hebben daar thans meer dan genoeg van". In 1947 volgt ook een onderzoek naar het beleid van de ambassadeur wat leidt tot zijn ontslag.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Buitenlandse Zaken: Code Archief 1945-1954 (2.05.117)	27325	Mededelingen van C. baron van Breugel Douglas over het personeel van de ambassade te Moskou, 1945 - 1947
Ministerie van Buitenlandse Zaken: Code Archief 1945-1954 (2.05.117)	27331	Memorandum van C. baron van Breugel Douglas, houdende weerlegging van de tegen zijn financieel beheer te Moskou aangebrachte beschuldigingen en insinuaties, met bijlagen, 1947

Binnenlandse Veiligheidsdiensten

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) heeft dit jaar een archief uit de periode 1946 - 1998 van de voormalige Centrale Veiligheidsdienst (CVD) en de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) overgedragen. De serie persoonsdossiers is nog beperkt openbaar, maar er zijn wel onderwerpendossiers die per 1 januari 2023 raadpleegbaar zijn. Die dossiers gaan over onderzoeken naar communisme en personen met communistische sympathieën, dienstweigeraars met name voor de dekolonisatieoorlog in Indonesië, en andere mogelijk 'verdachte' organisaties.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
---------	---------	--------------

BVD-archief: open dossiers (2.04.127)	452	Stukken betreffende het verrichten van onderzoek naar personeelsleden van uitgeverij "De Uil" te Amsterdam (1946-1947) en o.a. informatie over shady persoon Frits Stevens.
BVD-archief: open dossiers (2.04.127)	663	Stukken betreffende de Verenigde Oost-Indische Compagnie, Caemer die Haghe (1947) en enkele 'rechts-extremisten' die als doel hebben voormalig Nederlands-Indië naar eigen inzichten in te richten.
BVD-archief: open dossiers (2.04.127)	921	Stukken betreffende organisatie en programma van de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) en zijn nevenorganisaties (1946-197) met o.a. afschrift afscheidsbrief Anton Mussert dd. 6-5-1946.
BVD-archief: open dossiers (2.04.127)	1314	Stukken betreffende personen die om principiële redenen weigeren hun diensttijd te vervullen 1946 - 1952 7 pakken

Tweede Wereldoorlog

De verdwenen schat

Bij de verdediging van Arnhem werd in augustus 1944 een bankgebouw geraakt met een voltreffer. De kluis werd daarbij vernietigd en de inhoud van juwelen, horloges, munten, briljanten en diamanten kwam op straat te liggen. Duitse officieren van de 4. Kompanie des Deutschen Fallschirmjäger-Regiments die in Arnhem bij de verdediging waren ingezet, stopten de kostbaarheden in zakken en namen ze mee. Kort voor het eind van de oorlog werd de inhoud in lege munitiekistjes verpakt en vervolgens begraven bij populieren tussen Ommeren en Lienden. Na een tip van een Duitse valschermjager aan de Nederlandse Militaire missie in Berlijn ging de Centrale Vermogens Opsporingsdienst in 1947 op zoek naar de schat, maar vond niets. Deze soldaat werd in Duitsland opgespoord en naar Nederland gebracht om te assisteren bij de zoektocht. Hij vertelde nauwkeurig wat hij destijds gezien had. Hij had een schets in zijn bezit met daarop de plek waar de geroofde schat zou moeten liggen. Op zijn aanwijzingen werd nogmaals gezocht, maar er werd opnieuw niets gevonden. Er is nog geprobeerd een andere valschermjager te vinden omdat die ook zou weten van de schat, maar dat is niet gelukt. Meer mensen bleken overigens op de hoogte van het bestaan van de schat te zijn geweest; er liepen twee Amerikanen rond op de plek en er waren elders graafsporen te zien. Waarschijnlijk waren anderen er ondertussen al met de buit vandoor gegaan.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archief van het hoofdkantoor van het Nederlandse Beheersinstituut (NBI), (1944) 1945-1967 (-1991) 2.09.49	925	Stukken betreffende het onderzoek naar de bij Ommeren en Lienden (Betuwe) begraven edelstenen en munten (Schat-Lienden), die in augustus 1944 te Arnhem geroofd waren, 1946-1947 omslag

Geheim agenten

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waagden agenten van Bureau Inlichtingen hun leven om in bezet Nederland inlichtingen te verzamelen en verzetsorganisaties bij te staan. Een van hen is **Pieter Gerbrands**. Zijn vliegtuig werd in 1943 boven het IJsselmeer neergeschoten, waarbij zijn collega omkwam. Gerbrands kon zich in veiligheid brengen en slaagde erin een geheime koeriers- en ontsnapingslijn van Nederland naar Spanje te organiseren. De kaart met de koerierslijn en een verslag van zijn missie zijn bewaard gebleven. Hij werd beschouwd als "een der beste krachten van de Nederlandschen inlichtingendienst".

Het dossier van geheim agent **Karel Mooiweer** geeft inzicht in het verloop van zijn missie, de meegekregen instructies en de samenwerking met andere geheim agenten. Codetekeningetjes, een situatieschets van de omgeving, identiteitsvragen met antwoorden (o.a. "How were you dressed when we

last met? Pyama”) en wachtwoorden als ‘Wij zijn twee bananen’ zijn bewaard gebleven. Mooiweer werd ook omschreven als “een der beste agenten”.

Een meer twijfelachtige geheim agent was **Wim van der Reyden**. Hij deserteerde in 1941 van het Nederlandse schip ‘Sembilan’ in Londen en werd in december 1941 naar bezet Nederland uitgezonden. Geheim agenten Erik Hazelhoff Roelfzema en Chris Krediet zetten hem met een motorboot bij de Scheveningse kust af. Kort na aankomst werd hij vrijwel direct door de SD gearresteerd. Van der Reyden zou vervolgens hebben meegewerkt hebben aan het “bekende Englandspiel van de Duitse Abwehr waardoor het mogelijk werd gedurende lange tijd grote ravage in Nederland aan te richten”. Naar eigen zeggen zat hij gevangen in concentratiekamp Oranienburg waar hij in april 1945 werd bevrijd.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974) 2.13.71	2775	Gerbrands, P.R., 1945-1947
idem	2801	Mooiweer, Karel Christiaan, alias Robbie van Veen, alias Rumpflesch, alias H. Stevens, alias St. Walter, alias F.P.J. van der Zee, 1944-1947
idem	2807	Reyden, Willem Jacobus van der, alias Rover, alias W.J. Scholte, 1945-1947

Verrader

Anton van der Waals staat bekend als de grootste verrader in de Tweede Wereldoorlog. Hij werkte voor de Duitsers en wist te infiltreren in verzetsgroepen en berichten via Radio Oranje te verzenden. Van der Waals was ook betrokken bij het Englandspiel, waarbij geheim agenten na landing in Nederland vrijwel direct in handen van de Duitsers vielen. In 1943 werd duidelijk dat Van der Waals een verrader was, zo blijkt uit zijn dossier. Van der Waals heeft 83 verzetsmensen aan de Duitsers overgeleverd; zeker 43 van hen hebben het niet overleefd. Waarschijnlijk lag het aantal slachtoffers veel hoger. Het Bijzonder Gerechtshof kwalificeerde Van der Waals in de veroordeling als een “uiterst geraffineerd intrigant” met een “door en door gevoelloze natuur [...] bezeten van een fanatieke haat jegens de illegaliteit”. Van der Waals werd veroordeeld tot de doodstraf die in 1950 is voltrokken.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)	2836	Waals, Antonius van der, 1943-1947 Inzake Englandspiel

Stijkelgroep

De Stijkelgroep was een verzetsgroep tijdens de Tweede Wereldoorlog die in het voorjaar van 1941 werd opgepakt. Van de 47 gearresteerde mannen en vrouwen, werden er 32 gefusilleerd op 4 juni 1943 in Berlijn-Tegel, de overigen werden veroordeeld tot strafkampen. Slechts vier van hen overleefden de oorlog.

In het dossier zit een reconstructie van de terechtstellingen van de 32 gevangenen van het z.g. Stijkelproces. Het gedetailleerde verslag is gemaakt aan de hand van aanwijzingen van Dr. Pölschau, aalmoezenier van de gevangenis Berlijn-Tegel. Hij maakte de executies mee.

In het dossier zijn een lijst van leden van de Stijkelgroep en brieven van twee nabestaanden te vinden. Zij waren na de oorlog op zoek naar de afscheidsbrieven van de omgebrachte verzetslieden. Deze zouden er wel zijn geweest maar werden vermoedelijk vernietigd bij de inname.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archieven van het Ministerie van Sociale Zaken: Regeringscommissaris voor Repatriëring; Afdeling Repatriëring en Opsporing; Missie tot Opsporing van Vermiste Personen uit de Bezettingstijd, 1943-1952 2.15.43	354	Stukken betreffende de terechtstellingen van de gevangenen van het "Stijkel-proces", onder meer officiële getuigenverklaringen, 1945-1947

De oorlogsperiode in Indonesië en Suriname

Na de capitulatie in augustus 1945 beginnen de vele onderzoeken naar de verschikkingen en gedragingen onder het regime van de Japanse bezetter. De dossiers over het vlagincident in Tandjung Priok en de vermeende misdrijven van KNIL militairen in Oost-Borneo tekenen de onrustige tijden die na de capitulatie uitbreken. De inventarisnummers over dienstweigeraars en deserterende militairen Geven inzicht in de motieven van en het moraal onder de Nederlandse militairen tijdens de politioele acties. Zo zijn vanaf januari 2023 onder andere documenten over de desertie van **Jan ('Poncke') Princen** vrij in te zien. Naast zijn verhaal treft men in de stukken ook het verhaal aan van een deserterende militair die naar eigen zeggen verstrikt raakt in een complot van **Hatta** en **Soekarno** om kapitein **Westerling** te ontvoeren en liquideren.

Een bijna vergeten stukje geschiedenis is het verhaal uit 1941 van de Nederlandse dienstweigeraars in Zuid-Afrika. Zo'n 200 man en later 54 werden naar Suriname gedeporteerd en daar in Fort Zeelandia onder slechte omstandigheden vastgezet.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Archief van de Algemene Secretarie van de Nederlands-Indische Regering en de daarbij Gedeponeerde archieven, (1922)	3771	Stukken betreffende de republikeinse klachten over het onderzoek van treinpassagiers in Klender en Krandji en een vlagincident in Tandjung Priok. 1947 mrt. - juni 1 omslag

1944-1950 (2.10.14)		
Archief van de Algemene Secretarie van de Nederlands- Indische Regering en de daarbij Gedeponeerde archieven, (1922) 1944-1950 (2.10.14)	3772	Stukken betreffende het onderzoek naar vermeende misdragingen van KNIL militairen in Oost-Borneo. 1947 mrt. - juli 1 omslag
Archief van de Commissie Gedragingen en Commissie Onderscheidingen van het Koninklijk Nederlandsch Indisch Leger (KNIL) (2.10.58)	Vele nummers, o.a. 2734, 2807 en 2836	Stukken betreffende het voordragen van personen om in aanmerking te komen voor een onderscheiding vanwege hun deelname in het ondergronds verzet tegen de Japanner
	1036	Stukken betreffende het verrichten van onderzoek naar desertie van KNILmilitairen op West-Borneo gedurende de Tweede Wereldoorlog, 1946-1947
Archieven Strijdkrachten in Nederlands-Indië, (1938 - 1939) 1941 - 1957 (2.13.132)	3959	Proces-verbaal inzake de vermoedelijke ongeoorloofde afwezigheid en/of desertie van een soldaat ingedeeld bij de 26 Militaire Bakkerij te Solo. 1949
	3962	Processen-verbaal van desertie van een soldaat behorende tot 7 RS in de periode 12 juni 1948 - 21 maart 1949. 1949
	3938	Processen-verbaal van deserterende Nederlandse militairen, 1948-1951. Met foto's
Buitenlandse Zaken: Gezantschap, later ambassade Zuid- Afrika (Pretoria) en consulaat in Pretoria (Zuid- Afrika) 2.05.122	515	Stukken betreffende de deportatie van dienstweigeraars naar Ceylon , Groot Brittannië en Suriname, 1941-1947. Zie ook 2.05.123 Consulaat Durban, inv.nrs. 34 en 43; correspondentie over dienstplicht, dienstweigeraars en transport militairen. Zelfde voor 2.05.127 Consulaat te Bloemfontein; inv.nr. 17
Archief van de Centrale Veiligheidsdienst (1946-1949) en de Binnenlandse Veiligheidsdienst (1949-1952) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken: open dossiers (2.04.127)	1314	Stukken betreffende personen die om principiële redenen weigeren hun dienstitijd te vervullen. 1946 - 1952

INFORMATIEBLAD

DE VOETBOEIEN IN HET ARCHIEF VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN

In 1948 krijgt mr. A.M. van Tuyll van Serooskerken opdracht tot het uitvoeren van een Justitieel Regeringsonderzoek naar de toestanden in interneringskampen voor 'collaborateurs'.

Meer informatie over deze voetboeien is te vinden in inventarisnummer 11 van het archief Van Tuyll van Serooskerken, te weten in de processen-verbaal met de nummers 36/ '49 en 41/'49 en 42/'50.

Waar komen de kettingen vandaan?

Ketting, voorzien van 2 beugels en bestaande uit 10 schalmen:

Door Pieter Arend van Noothoorn (inspecteur-rijksrechercheur en opsteller van het proces-verbaal) ontvangen uit handen van Neeltje van der Kruk. Zij heeft de ketting in 1947 in bewaring gekregen van een gedetineerde die buiten het kamp 'De Vergulde Hand' tewerkgesteld was. Deze man wilde de boeien als souvenir bewaren. Deze ketting weegt 2 kilo en 3 ons.

Alexander Arie van der Weiden geeft tijdens zijn verhoor een vergelijkbare ketting aan Van Noothoorn. Die ketting is afkomstig uit interneringskamp 'De Vergulde Hand', waar zijn vader geïnterneerd was. De ketting is door de dochter van de geïnterneerde Van der Weiden meegesmokkeld uit het kamp.

De kettingen zouden zijn aangeschaft bij de scheepswerf Figee in Vlaardingen.

Waarvoor zijn de kettingen gebruikt?

De kettingen zijn in verschillende interneringskampen gebruikt als voetboeien voor geïnterneerden. In een aantal gevallen is een aantal geïnterneerden met de voetboeien aan elkaar vastgeketend, in aantal variërend van twee tot vier personen.

Getuigen verklaren dat de commandanten van verschillende kampen hebben gezegd dat de voetboeien niet zouden zijn gebruikt als strafmiddel, maar zouden zijn bedoeld om de geïnterneerden op andere gedachten te brengen.

De boeien moesten dan continue (dus dag en nacht) worden gedragen. Er zijn getuigenverklaringen van gedetineerden die vertellen dat zij verwondingen hebben opgelopen door het dragen van de voetboeien, andere verklaren dat zij gezien hebben hoe mede-gedetineerden de voetboeien moesten dragen en daardoor verwondingen opliepen.

Er is een getuigenverklaring bekend dat vier mannen gedurende een periode van zes weken aan elkaar vastgeketend hebben gezeten. Dat leverde allerlei onhygiënische en onmenselijke situaties op, aangezien een van deze mannen toen ook dysenterie opliep.

Verschillende getuigen verklaren dat geïnterneerden bij het opheffen van het kamp in de Groen van Prinsterenschool (ongeveer midden juli 1945) van dat kamp naar het interneringskamp 'De Vergulde Hand' moesten lopen terwijl ze nog zaten vastgeketend met de voetboeien.

Waar zijn de voetboeien gebruikt?

In ieder geval in de interneringskampen Groen van Prinsterenschool en 'De Vergulde Hand', beide in Vlaardingen. Daarover zijn de meeste verklaringen in het archief aangetroffen.

Ook in het interneringskamp 'Vosseveld' in Winterswijk zijn voetboeien gebruikt om geïnterneerden

De Groen van Prinsterenschool in Vlaardingen was van 10/12 mei 1945 tot ongeveer midden juli 1945 interneringskamp voor 'collaborateurs'. Daarna is dit gehele kamp met alle geïnterneerden verplaatst naar 'De Vergulde Hand', ook in Vlaardingen.

Foto van de 4 mannen die aan elkaar geketend zijn met voetboeien

Op de foto staan:

- Pieter van der Hout (geb. 29 maart 1913) – tuinder
- Jacobus van Geest (geb. 8 feb. 1904) – tuinder
- Martinus Marius Poortman (geb. 21 nov. 1901) – tuinder

- Cornelis van der Weiden (geb. 8 juli 1902) – controleur prijsvoorschriften

Cornelis Wijman, adjudant van politie te water, tevens waarnemend commandant van de Groen van Prinsterenschool in Vlaardingen, verklaart dat deze foto in de Groen van Prinsterenschool is gemaakt door een persfotograaf.

Hoe lang zijn de voetboeien gebruikt?

Het lijkt erop dat het gebruik en aanleggen van de voetboeien beperkt is gebleven tot 1945.

In het proces-verbaal wordt gerefereerd aan een rapport over het dragen van kettingen dat aan de toenmalige minister-president Schermerhorn uitgebracht moest worden.

Naar aanleiding van de bevindingen in dat rapport zouden de kettingen op last van het kabinet van de minister-president ongeveer in oktober 1945 zijn afgeschaft/verboden.

- Een dergelijk besluit is niet aangetroffen in het archief AOK en AZ, kabinet MP (toegangsnummer 2.03.01), of de notulen van de ministerraad in 1945 (toegangsnummer 2.02.05.02, inventarisnummer 388).

- In het aangepaste Besluit Politieke Delinquenten 1945 (*Staatsblad* F 280 dd. 19 november 1945) staat in artikel 13:

“De in bewaring gestelde personen worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die voor het doel hunner opsluiting in het belang der orde of ter handhaving van het moreel volstrekt noodzakelijk zijn. Zij zullen te werk worden gesteld.”

Wellicht dat dit een aanpassing is die onder andere is gedaan op grond van de bevindingen over de omstandigheden in de interneringskampen.